Nieuwsbrief van KNNV afdeling Den Haag

Nummer 202, December 2022

Beestjes van de maand: Bladvlooien
Pagina **2.** Anna Kreffer

Beeldverslag paddenstoeleninventarisatie De Kikkervallei
Pagina **4.** Eke van Batenburg

Naar Terschelling met de KNNV
Pagina **5.** Anna Kreffer

Spreeuwen
Pagina **7.** Chris van Heerden

Boek van de maand: Wandelen met meester Li
Pagina **9.**

En Verder:
- Verslagje excursie Ganzenhoek..**6**
- Boeken, verrekijkers en microscoop..**8**
- Boek van de maand..**9**
- Agenda..**9**
- Bestuursmedelingen..**10**
- Contact bestuur en werkgroepen..**10**

Deze Nieuwsbrief verschijnt gewoonlijk maandelijks rond de 1e van die maand.
Leden KNNV afdeling Den Haag ontvangen een e-mail met kleine toelichting als een nieuwe Nieuwsbrief op deze website staat. Als je steeds bij het verschijnen van een Nieuwsbrief zo'n bericht wilt blijven ontvangen hoeft je niets te doen. Wil je de meldingen over de nieuwsbrief van KNNV Afdeling Den Haag niet ontvangen (of juist weer wel)? Vul dan "Het formulier" op de pagina Nieuwsbrieven in.

Beestjes van de maand December: Bladvlooien

Tekst en foto's: Anna Kreffer

Eind november ben ik in De Horsten om te genieten van een fraaie herfstdag, de bomen dragen geel blad, de grond kleurt oranje bruin van de al afgevallen bladeren. Insecten verwacht ik niet door de lage temperatuur. Maar bij een brandnetelveldje is er opvallend veel beweging van kleine vliegende beestjes. Ze landen bijna altijd op de onderkant van brandnetelbladeren waar ze als een klein donker streepje te zien zijn. Het zijn, heel toepasselijk, brandnetelvlooien, ze horen bij de bladvlooien. Ze zijn afhankelijk van brandnetel.

Nimf van de eikenbladvlo, Trioza remota

Plantenluizen

Plantenluizen vormen samen met o.a. wantsen en cicaden de orde van snavelinsecten (Hemiptera). Alle hebben stekende of zuigende monddelen.
Plantenluizen zijn klein tot zeer klein, de meeste hebben vliezige vleugels en zuigen plantensap.
Naast bladvlooien zijn er de wittevliegen, echte bladluizen, dennen- en dwergluizen en ook nog wol-, dop- en schildluizen.

Brandnetelvlo, Trioza urticae,

Bladvlooien

De bladvlooien (Psyllidae) zijn kleine, 1,5-5 mm grote snavelinsecten met min of meer vliezige vleugels. Ze hebben goed ontwikkelde poten en kunnen daardoor springen. Ze zuigen plantensap en hebben vaak een sterke relatie met hun waardplant.
In Nederland komen ongeveer 60 soorten voor, waarvan er 17 plantengallen veroorzaken.
Ze worden nog niet zo goed bestudeerd, dus veel is ook nog niet gekend.

Leefwijze

Bladvlooien hebben een geslachtelijke voortplanting. Eieren worden in het plantenweefsel afgezet. De nimfen hebben vijf onvolwassen stadia. Zij leven vrij of in een gal. De meeste hebben één generatie per jaar en overwinteren als volwassen dier.
De brandnetelvlo, Trioza urticae, kan wel vier generaties hebben in één jaar. De nimfen veroorzaken gallen in de brandnetelbladeren.

Eikenbladvlo op bovenkant blad Westduinpark

Eikenbladvlo op onderkant blad Westduinpark

De nimf van de eikenbladvlo, Trioza remota, veroorzaakt kleine gallen in bladeren van eik. Te zien als een bobbel aan de bovenkant en een holte aan de onderkant van het blad. De nimf leeft in die holte.

Ecologie relatie plant insect/bladvlooi

Psyllidae-fossielen zijn gevonden in het VroegPerm, zo'n 290 miljoen jaar geleden, voordat de bloeiende planten evolueerden, De explosieve diversificatie van de bloeiende planten later ging gepaard met een enorme verscheidenheid aan bijbehorende insecten. Mogelijk zijn de kenmerken die de bloeiende planten vertonen ontstaan als verdediging tegen herbivore insecten.

Melden

Heb je een brandnetelvlo gezien? Meld deze met een goede foto op waarneming.nl. Als je zelf geen account stuur je foto met de plaats en datum naar onderstaand telefoonnummer of mailadres.
Wil je meer weten, ervaringen delen van deze of andere soorten? Leuk! We horen of lezen dit graag!
Mail of app: Anna Kreffer 06 26 41 71 37 of voorzitter@den-haag.knnv.nl

Elzenbladvlo, Psylla alni. Foto: Hans van Helden

Brandnetelvlo, Trioza urticae,

Beeldverslag paddenstoeleninventarisatie van de Kikkervallei

Foto's: Eke van Batenburg

Bovenste rij:

11. Duinparasolzwam = Lepiota erminea
12. Witte mestinktzwam = Coprinopsis nivea
13. Zandtulpje = Peziza ammophila
14. Zandputje = Geopora arenicola

Middelste rij:

21. Zwartwordende wasplaat = Hygrocybe conica
22. Duinwasplaat = Hygrocybe conicoides
23. Zwartwordende wasplaat = Hygrocybe conica-var.chloroides

Onderste rij:

31. Piekhaarzwammetje = Crinipellis scabella
32. Vaalroze parasolzwam = Lepiota subincarnata
33. Bleek nestzwammetje = Cyathus olla
34. Gesteeld mosoortje = Arrhenia spathulata

Vriendelijke groet..... Eke

Naar Terschelling met de KNNV

Tekst en foto's: Anna Kreffer

De tweede week van november 2022 ga ik mee op een KNNV-reis naar Terschelling. Het onderwerp is paddenstoelen, maar naar andere soorten kijken mag ook (zeehonden). Op de eilanden is het klimaat wat zachter, dus de kans op mooie aantallen en soorten paddenstoelen is groter dan op het vaste land. Het is een hele belevenis, alleen al de uren op de boot om er te komen.
Op het eiland huren we fietsen. Tegenwoordig is ook elektrisch fietsen mogelijk, dit is wel iets om te overwegen, want het lijkt altijd te waaien tegen de fietsrichting in.

Zandaardtong, Geoglossum arenarium

Stikstof

Het zijn heerlijke dagen, de deskundige leiding voert ons naar mooie delen van het eiland, vooral de dennenbossen vind ik bijzonder.
Helaas heeft de natuur ook hier last van stikstofneerslag, de gevoelige soorten zijn niet meer zo talrijk.

Een van de deelnemers weet veel van schelpen, op de ene dag dat het weer wat minder is, zoeken we daarnaar op het strand vlakbij ons verblijf. Wat valt daar ook weer veel van te vertellen!

Schelpen zoeken op het strand van Terschelling met boven de Noordzee en stevige bui.

KNNV-reizen volgend jaar

De reiscommissie van KNNV zoekt naar nieuwe wegen, zoals aanbieden van reizen dichterbij huis.
Reizen voor volgend jaar:

- Naar Vlieland voor de paddenstoelen, in november.
- Naar Gorssel voor de studiereis insecten, in juli.

Voor het derde jaar alweer mag ik die begeleiden!
https://arc.knnv.nl/reizen-2021-echt/

Jula en Kees Fokkens laten boeken, verrekijkers en microscoop na voor leden

Jula en Kees Fokkens hebben hun boeken boeken, verrekijkers en microscopen nagelaten aan onze afdeling. De bedoeling is deze aan de leden van onze afdeling beschikbaar te stellen.

Meer over deze boeken en objecten verschijnt binnenkort op de website : https://denhaag.knnv.nl/beschikbare-fokkens-boeken/

Verslagje van excursie zaterdag 19 november naar de Ganzenhoek

Tekst: Lis Stolp en Marijke Ammerlaan

Zaterdagochtend 19 november gaat de Vogelwerkgroep met 6 deelnemers naar de Ganzenhoek, onderdeel van NPHD (Nationaal Park Hollands Duin).
We lopen het rondje rechtsom en komen eerst door loofbos, waar we o.a. merel, koolmees, gaai, vuurgoudhaan, winterkoning en kramsvogel zien of horen.
Het leuke van dat rondje is dat het heel gevarieerd duinlandschap is: naast het al genoemde loofbos, is er ook naaldbos, gemengd bos, open terrein met helm en Duindoorn, vennetjes en grotere plassen voor drinkwater door Dunea.

In het naaldbos horen we goudhaan, grote bonte specht en komen er groepjes kramsvogels over. In het open, geaccidenteerde stuk zien we roodborst en bij een vennetje een stuk of 5 graspiepers. Ook eksters en natuurlijk aalscholvers van een nabij gelegen kolonie laten zich zien en niet te vergeten een groepje trekkende vinken vliegt langs.

Zandtulpjes

We kijken af en toe ook naar de grond en zien verse sporen van reeën en ook leuk: het o.a. in dit jaargetijde voorkomende zandtulpje. We zien meerdere exemplaren van deze voor velen onbekende bekervormige schimmel terwijl het toch vrij algemeen is. Het leeft saprotroof op organische bestanddelen en afgestorven helm op zandduinen en stranden.
Op het uitkijk-punt blijven we staan om te genieten van de schoonheid om ons heen, maar niet te lang want er staat een koude wind uit het noord-oosten.
Het is eigenlijk best guur: de eerste winterse dag van dit najaar.
We steken het fietspad over om op de grote plas daar te kijken. Er zwemmen wat kuifeenden: bij één van de vrouwtjes is de brede donkere snavelpunt met lichte band goed te zien.
Er zwemt en duikt ook een dodaars en aan de overkant zitten 3 blauwe reigers in de bomen rusten. De plas zelf is flink onder handen genomen door Dunea.

Krakeend of wintertaling?

We lopen door naar de volgende plas waar we zeker 5 dodaars, een groep kuifeenden, futen, meerkoeten waarnemen. En zien we nu 2 krakeenden of 2 wintertalingen?: het is ver weg en het licht is slecht. Met het inzoomen van foto's komen we niet veel verder dan krakeenden met vraagteken.
Maar thuis nog eens goed gekeken op het grotere scherm: ze zijn kleiner dan de iets er achter zwemmende meerkoet. De conclusie: toch een paartje wintertaling.
Op het laatste stuk nog een paar staartmezen en een groepje laag foeragerende goudhaantjes, waardoor deze echt goed te zien zijn. Marijke maakt er een prachtige foto van.
Dan gauw door naar de koffie bij Lis en stellen we met elkaar een mooi programma op voor 2023.

Prima loep te koop

Er zijn klaploeps aangeschaft voor leden die in het veld meer details van bloemen, insecten, lichenen, e.d. willen zien. Het gaat om Euromex P8.5036, een aplanatische loep die 10x vergroot. Prijs is twintig euro.
Bestellen bij Kees Pinster, 0633773276 of keespinster@gmail.com

Spreeuwen

Chris van Heerden

Liz en ik wonen in het Oude Centrum van Den Haag en dat is nou niet bepaald een natuurlijk gebied te noemen.
Ondanks dat we geen tuin hebben genieten we toch elke dag van de vogels.
Mussen die komen badderen in onze waterbakjes, pimpelmeesjes die op de planten op het balkon zoeken naar beestjes en zaadjes, een merel die zingt op de balkonrand.
Bijna elk najaar zien we grote groepen kauwtjes die 's avonds verzamelen om in bomen te overnachten.
Niet elk jaar maar wel dit najaar genieten we van de spreeuwen.
Eerst komen er kleine groepjes die over ons dak vliegen en samenklonteren.
Na verloop van tijd worden de groepjes met elkaar een hele grote groep die eerst nog een paar rondjes vliegt en dan alsof ze opgezogen wordt ineens in een boom verdwijnt. Alle spreeuwen bij elkaar, veiliger dan in je eentje.
Dat is dan wel weer het mooie van de binnenstad dat er veel binnentuinen zijn met hele grote oude bomen en we zien voor en achter ons huis die bomen boven de daken uitkomen.
De tekening/aquarel is geïnspireerd op die spreeuwengroepen.

Boek van de maand:

Wandelen met meester Li

Over de Tao van het landschap

Auteur: Eric Brinckmann
Prijs € 25,95 , leden € 23,35

Laat verklaren los en ga ervaren. Eric Brinckmann gaat in dit boek op stap met meester Li. Vanuit de westerse filosofie stelt hij vragen aan Li over natuur en landschap, waarop de klassieke Tao praktische antwoorden geeft. Hoe steekt onze gangbare manier van kijken in elkaar en hoe kan het anders? Li geeft oefeningen in kijken, lopen, mijmeren en het stimuleren van de intuïtie. Dit levert een verrassend ander landschap op!
Leden van de KNNV krijgen 10% korting. Bestel via de afdeling: makkelijk, geen verzendkosten en je steunt de afdeling!
Bestel bij: voorzitter@den-haag.knnv.nl

Agenda

Geen lid? Ga eens mee om kennis te maken.
- Meerijden in auto? Afrekenen met chauffeur aan eind van excursie à € 0,10/km
- Deelname altijd op eigen risico.
- Meenemen van honden of andere huisdieren is niet toegestaan.
- Info: Els van Maanen-van Wijlen. 070-3867630 of elsvanmaanen@tele2.nl

Zaterdag 10 december Nieuwe Driemanspolder.
We gaan wintergasten zien, zoals smienten, misschien brilduikers, ganzen, zilverreigers, wulpen. Afhankelijk van het weer wordt gekozen voor Duivenvoorde. Dus: eerst aanmelden: Marijke Ammerlaan. Telefoon 070-3871187 of marijkeam2015@gmail.com

Zaterdag 17 december excursie Lichenen in het Haagse Bos
Wandeling vanaf 10:00 uur.
Aanmelden en informatie bij Karel Gort: lichenen@den-haag.knnv.nl

Donderdag 29 december Pannenkoekenexcursie
De pannenkoekenwandeling is dit jaar in handen van Ineke Gilbert.
Aanmelden bij secretaris@den-haag.knnv.nll
We gaan weer naar het Panbos, Wassenaarseweg 152A, Katwijk (kaartje te kopen bij de ingang). Wandeling 10:00 uur. Pannenkoeken 12:00 uur, op eigen kosten.

Eindejaarsplantenjacht Floron
Zoek bloeiende planten van kerst tot 3 januari 2023
Meer info: https://www.floron.nl/plantenjacht

Donderdag 19 januari 2023 Ochtendexcursie Westduinpark
Ook in januari kunnen we het een en ander te ontdekken in de duinen! Duur: ca. 3 uren. Er is onderweg geen horecagelegenheid. We lopen óók over zandpaden, denk aan geschikt schoeisel. Verzamelen om 10.00 uur, bij de keerlus van tramlijn 12, Markenseplein Scheveningen. Bus 22 stopt hier ook. Inlichtingen. Els van Maanen, 070 3867630 of 06 36504293.

Zondag 5 maart 2023 Ledenvergadering

Bestuursmedelingen

De pannenkoekenwandeling is dit jaar in handen van Ineke Gilbert aanmelden bij secretaris@den-haag.knnv.nl
Donderdag 29 december
We gaan weer naar Panbos (kaartje te kopen bij de ingang). Het adres is Wassenaarseweg 152A, Katwijk. De wandeling begint om 10:00 uur, pannenkoeken 12:00 uur, op eigen kosten.
Werkgroepcoördinatoren: Denken jullie aan de jaarverslagen en jaarplannen, die in januari moeten worden ingeleverd!

Kopij voor de nieuwsbrief: vóór 23e van de maand

Altijd leuk om jouw avonturen met beestjes, planten en zwammen, liefst voorzien een eigen foto, te delen met anderen.
Stuur jouw *eigen* foto's met bijschrift en een kort verhaaltje vóór de 23e van de maand naar de redactie.

300-400 Tekens is al mooi, meer mag ook.
Pluk geen foto's of teksten van het internet: op zowel foto's als tekst zitten auteursrechten, een boze fotograaf of schrijver stuurt de redactie een flinke rekening.
Tip: Schrijf in de OTT of OVT, dat leest lekker vlot weg.

Mail kopij naar: redactie@den-haag.knnv.nl
Heb je veel foto's?
Neem dan contact op met de redactie voor https://www.dropbox.com/ of gebruik https://wetransfer.com/.

Contactgegevens voor bestuur en werkgroepen KNNV afdeling Den Haag

- **Voorzitter**
  Anna Kreffer: voorzitter@den-haag.knnv.nl
- **Secretaris**
  Ineke Gilbert: secretaris@den-haag.knnv.nl
- **Penningmeester**
  Annelies Willemse: penningmeester@den-haag.knnv.nl
- **Bomenwerkgroep**
  Coördinator Marieke Bos: 070-3549 568 / bomen@den-haag.knnv.nl
- **Studiegroep Lichenen** (voorheen korstmossen)
  Info: Karel Gort: lichenen@den-haag.knnv.nl
- **Paddenstoelenwerkgroep**
  Coördinator Kees Pinster, tel. 06-337 73176 / paddenstoelen@den-haag.knnv.nl
  Er zijn activiteiten; kijk op de pagina van de paddenstoelenwerkgroep!
  Kijk ook in: "Programma PWWP 2022 2e halfjaar".
  De excursies gaan normaal door maar we opereren in groepjes van twee.
- **Plantenwerkgroep**
  Coördinator Myra Meijering: 06-266 92544 / planten@den-haag.knnv.nl
- **Vogelwerkgroep**
  Info: Marijke Ammerlaan: tel. 070-387 1187 / vogels@den-haag.knnv.nl
- **Nachtvlinderwerkgroep**
  De Werkgroep zoekt een nieuwe coördinator. Info: voorzitter@den-haag.knnv.nl
- **Insectenwerkgroep**
  Info: Alexander Deelman, 070-350 24 93 / insecten@den-haag.knnv.nl

Dat is 't !